

Nimby-ilmioistä ja sen tutkimisesta

KOPOMAA, TIMO, LASSE PELTONEN & TAPIO LITMANEN (2008; toim.). *Ei meidän pihallemme! Paikalliset kiistat tilasta*. 303 s. Gaudeamus, Helsinki.

Timo Kopomaan, Lasse Peltosen ja Tapio Litmanen toimittama teos pureutuu nimby-ilmioon. Nimby on lyhenne sanoista *not in my backyard*, ”ei minun pihalleni”. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa ihminen ei tahdo kotinsa läheisyyteen asumisviihtyvyyttä häiritseviä toimintoja. Ilmiö voi liittyä esimerkiksi asuinalueella tapahtuviin rakennushankkeisiin tai sosiaalipalveluja tarjoavien laitosten sijoittamispäätöksiin.

Nimby-konflikteja pidetään tutkimuksissa usein eettisesti arveluttavina. Monista aiheita käsittelevistä teksteistä löytyy rivien välistä toive sallivammasta ja avoimemmasta asenteesta muutoksia kohtaan. Kuitenkin on helppo ymmärtää muutoksia vastustavia asukkaita. Kuka haluaisi omaan naapurustoonsa jätevedenpuhdistamon tai mahdollista terveyshaittaa aiheuttavan kaivoksen? Lisäksi jos on omassa elämässään kohdannut minikäänlaista häirintää, on helppo samastua heihin, jotka yrittävät turvata itselleen rauhallisen asuinympäristön.

Nimby-kiistat koskettavat arkielämässä useita ihmisiä ja asuinalueita. Kyse on monimutkaisesta ilmiöstä, jonka tarkastelussa on mahdotonta sanoa mikä on ”oikein” ja mikä ”väärin”. Joidenkin nimby-tutkimusten moralisovasta pohjavireestä huolimatta tutkimuksessa on tuomioiden julistamisen sijaan tärkeämpää keskittyä konfliktien historiallisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin taustoihin. Nämä auttavat hahmottamaan sitä, millaisissa konteksteissa ja vuorovaikutustilanteissa kiistat syntyvät.

Teoksella on kiinnostava tema, joka tosin aluksi vaikuttaa melko kapealta ko-

konaisen kirjan aiheeksi. Lukijan onneksi ilmiötä tarkastellaan kuitenkin monipuolisesti. Kuten toimittajat teoksen esipuheessa toteavat, mukaan mahtuu ”sekä teoreettista pohdintaa että käytännön esimerkkejä, jotka kytkevät nimby-ilmion osaksi kaupunkiasumisen ja -suunnittelun sekä laajemmin sosiaalipolitiikan ja ympäristöpolitiikan ongelmia” (s. 6). Nämä teeman laajennukset ovat tärkeitä, sillä ilmiöstä on kirjoitettu jo paljon. Keskusteluihin kaivataan näkökulmia, jotka yhdistävät teeman tuoreilla tavoilla muihin tilaa ja vallankäyttöä koskeviin keskusteluihin.

Teos on toimittajiensa hallitsema. Kymmenestä artikkelista vain kolme on muiden kirjoittamia. Teknisenä yksityiskohtana mainittakoon, että teoksesta puuttuvat kirjoittajien esittelyt. Siten tuntemattomampien kirjoittajien suhdetta kaupunki-ilmioiden tutkimiseen joutuu selvittämään teoksen loppuviitteistä.

Toimittajien kirjoittamien tekstien ohessa Suvituuli Sihvola kirjoittaa asunnottomien miesten asuntolan herättämästä vastustuksesta Pajamäessä, Riitta Kuparinen kehitysvammaisten asuntolaa koskevasta kiistasta Marjanielessä ja Paula Saikkonen Myllypuron asuinalueen kaatopaikkaongelmista. Helsinkiin sijoittuvat tapaukset ovat kiinnostavia ja niitä voi avata paitsi tieteellisistä lähtökohdista myös niistä käytyn julkisen keskustelun näkökulmasta. Myllypuron asuinalueen tyhjenemisestä puhuttiin aikoinaan paljonkin julkisuudessa. Siten monilla lukijoilla lienee tapaukseen liittyviä mielikuvia entuudestaan.

Julkista keskustelua syntyi myös arvosteltavan teoksen myötä. Pian kirjan julkaisemisen jälkeen professori Timo Saloviita (2008) otti *Helsingin Sanomien* mielipidesivulla kantaa kehitysvammaisten asuntolan vastustamiseen Marjanielessä. Saloviidan mukaan sekä asuntolan perustajat että asuntolaa vas-

tustanut asukasyhdistys leimasivat kehitysvammaiset poikkeaviksi kohtelemalla heitä massana, jonka oletetaan elävän asuntolassa oman kodin sijaan. Professorin mielestä Marjaniemen asukkaat tunnistivat asuntolassa ghe-ton, mutta minkäänlaista keskustelua ei käyty omien kotien rakentamisesta kehitysvammaisille asuntolan sijaan.

Kirjan parasta antia on ehdottomasti abstraktimpi keskustelu, jota toimittajat käyvät omista teksteissään. Paikoin tulkinat tosin vaikuttavat hieman yksinkertaistavilta. Esimerkiksi silloin, kun todetaan nimby-alueille olevan tyyppillistä pientalovaltaisuus, varakkaat asukkaat ja selvärajaiset kaupunginosat. Yimby-alueita (*yes in my backyard*) sen sijaan luonnehditaan matalapalkkaisuuden, alhaisen koulutustason, tiiviin kaupunkirakenteen sekä vuokra-asuntovaltaisuuden leimaamiksi (s. 157). Epäilemättä nämä piirteet ovat tulleet ilmi useissa tutkimuksissa, mutta teorian tasolle muutettuna ne yksinkertaistavat nimby-ilmiota huomattavasti.

Suurimmaksi osaksi toimittajakolmikko kuitenkin teoretisoi nimby-ilmiota kiinnostavalla ja monipuolisella tavalla. Esimerkiksi Peltonen kirjoittaa maankäytön konflikteja käsittelevässä luvussa siitä, miten turvautuminen konfliktien analyysissä ainoastaan nimby-kehukseen päästää sekä suunnittelun ammattilaiset että tutkijat liian helpolla. Kiistojen muut syyt jäävät huomaamatta ja koko konflikti luetaan helposti yksittäisten asukkaiden syyksi. Jonkin kiistan nimeäminen nimby-tapaukseksi sisältääkin koko joukon oletuksia konfliktin luonteesta.

Peltonen ote ilmiöön onkin kiitettävän kriittinen. Hän herättää keskustelua siitä, miten nimbyn kaltaiset lyhenneet leimaavat toimijoita, tai miten jo pelkkä asukasosallistumisen idea tuottaa kaupunkisuunnitteluun rooleja, joissa ihmiset kommentoivat omaan naapurustoonsa liittyviä kiistakysymyksiä. Peltonen kirjoittaakin, että ”mitä vahvemmin nimby-kehys ohjaa keskustelua, sitä selvemmältä näyttää, että itsekkäät ja irrationaaliset ihmiset vastustavat järkeviä hankkeita” (s. 197). Voidaan ajatella, että samat suunnittelijat ja tutkijat, jotka puhuvat kansalaisosallistumisen puolesta, voivat toisessa yhteydessä aliarvioida osallistujien mielipiteitä nimeämällä mahdollisen kiistan nimby-tapaukseksi.

Yhdeksi keinoksi tutkia nimby-ilmiota Peltonen tarjoaa relationaalista lähestymistapaa, jossa kiistoja tarkastellaan toimijoiden ja tapahtumien suhteiden näkökulmasta. Tämä lähestymistapa on hedelmällinen siksi, että

se ottaa huomioon vuorovaikutuksen ja historian vaikutukset, jotka nimby-selityksille usein puuttuvat.

Relationaalisen ajattelun lisäksi kirjoittajat avaavat ilmiötä myös muun muassa refleksiivisuuden, riskiyhteiskunnan, uusmarxilaisuuden ja erilaisten suunnitteluteorioiden näkökulmista. Monia näistä olisi voinut käsitellä enemmänkin. Positiivista on kuitenkin se, että eri lähestymistapojen myötä lukijalle osoitetaan nimby-kiistojen tutkimisen pumallisuus. Tarkastelussa onkin syytä säilyttää kriittinen asenne omia ennakoasenteita ja tarkastelutapoja kohtaan.

Teoksen lopussa toimittajat kysyvät, ovatko nimby-ilmiot yhteiskunnallinen ongelma vai lähinnä ongelmallinen yhteiskuntatieteellinen käsite. Luultavasti nimby on molempia. Kuten toimittajat toteavat, ”nimby edellyttää käyttäjältään tarkkaa määrittelyä” (s. 268). Samoin on tärkeää kirjoittaa auki muu teoreettinen ajattelu ja lähestymistavat, johon käsite liitetään.

Kuten teoksesta käy ilmi, nimby-keskustelu voidaan yhdistää mitä moninaisimpiin teoreettisiin ja käsitteellisiin keskusteluihin. Esimerkiksi maantieteelliset, sosiologiset, yhteiskuntapoliittiset, ympäristöpoliittiset tai suunnitteluteoreettiset luennat tuottavat kukin omanlaisensa näkökulman aiheeseen. Näiden sisällä on edelleen lukemattomia lähestymistapoja, joita voidaan käyttää nimby-ilmion tarkastelussa. Teoreettisen ja lähestymistavallisen tuen hakeminen onkin välttämätöntä, jotta nimby-ilmiota voitaisiin tutkia mielekkäällä tavoilla.

Ei meidän pihallemme! luotaa tämänhetkistä suomalaista nimby-tutkimusta kiinnostavasti ja erilaisia teoreettisia kehyksiä avaten. Teos puhuttelee suunnittelu-kiistoista kiinnostuneita sekä käsitteellisesti että kokemuksellisesti. Uskoakseni kirjan myötä syntyy myös sellaista nimby-tutkimusta, jossa ilmiötä tarkastellaan uusista näkökulmista.

KIRJALLISUUS

Saloviita, T. (2008). Asuntolan vastustus ei ollut nimby-tapaus. *Helsingin Sanomat* 1.9.2008.

PÄIVI KYMÄLÄINEN

Maantieteen laitos,

Turun yliopisto